

Jätteenkuljetussopimusmalli

Kunnan järjestämä jätteenkuljetus

5 PERUSTELUITA JA OHJEITA

5.1 Sopimusalue

Jätelain lähtökohtana on, että järjestetty jätteenkuljetus toteutetaan koko kunnan alueella. Kunta voi kuitenkin päättää, ettei järjestettyä jätteenkuljetusta järjestetä alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet tai jossa on vähän jätteen haltijoita tai vähän kuljetettavaa jätettä, ellei kuljetusta ole terveys- tai ympäristönsuojelusyystä taikka muusta siihen rinnastettavasta syystä pidettävä tarpeellisenä.

Kuljetukset voidaan järjestää samalla tavalla (joko kunnan järjestämänä tai sopimusperusteisena) koko järjestetyn jätteenkuljetuksen alueella tai siten, että osalla aluetta kuljetukset järjestetään kunnan järjestämänä ja osalla sopimusperusteisena.

Kunnan järjestämää kuljetusta varten järjestetyn jätteenkuljetuksen alue voidaan jakaa myös eri osa-alueisiin, jotka kilpailutetaan eri aikoina. Alue voidaan jakaa esimerkiksi kolmeen alueeseen, jotka kilpailutetaan vuorotellen kukin kolmen vuoden välein.

5.2 Kuljetettavat jätteet

Kunnan velvollisuudesta järjestää jätteen kuljetus on säädetty jätelain 10 §:ssä, jonka mukaan velvollisuus koskee asumisessa syntynyttä jätettä sekä ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään siihen rinnastettavaa teollisuus-, palvelu- tai muussa toiminnassa syntynyttä jätettä, ei kuitenkaan ongelmajätettä. Jätteenhaltijan kanssa tehtävällä sopimuksella kunta voi ottaa järjestämäänsä jätteenkuljetukseen muunkin jätteen kuljetuksen.

Järjestettyä jätteenkuljetusta koskevan urakkasopimuksen piiriin voidaan sisällyttää kaikkien kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien jätteiden kuljetus, vain alueellisten keräyspisteiden tyhjennys tai vain tiettyjen jätelajien, esimerkiksi biojätteen kuljetus. Urakkaan voidaan sisällyttää myös niiden jätteiden kuljetus, jotka kunta on jätteenhaltijoiden kanssa tekemillään sopimuksilla ottanut järjestämäänsä jätteenkuljetukseen.

Asumisjätteisiin rinnastettavaksi teollisuus-, palvelu- tai muussa toiminnassa syntyneeksi jätteeksi voidaan mieltää lähinnä pienteollisuuden, matkakotien, kahviloiden, kauppojen yms. jätteet. Sen sijaan suurempien teollisuusyritysten, isojen hotellien ja suurten liikekeskusten jätteet saattavat hyvinkin jäädä ulkopuolelle.

Kunkin kunnan osalta joudutaan riitatilanteessa erikseen selvittämään, mikä jäte on asumisjätteeseen rinnastettavaa. Siitä ei voida esittää yleistä tulkintaa, kun eri kunnissa muodostuvat ja käsiteltävät asumisjättemäärät ja ehkä myös näiden jätteiden ominaisuudet ja koostumuskin saattavat poiketa toisistaan.

Urakkasopimuksen ulkopuolelle voidaan rajata esimerkiksi seuraavien erikseen kerättävien, hyödynnettävien tai erikseen käsiteltävien jätteiden kuljetus

- paperi, pahvi, lasi, metalli
- asuinkiinteistöjen korjausjätteet
- suuret kodinkoneet
- huonekalut ja muut suuret esineet
- ongelmajätteet.

5.3 Luvat

Jätteenkuljetuksia säädellään tieliikennelainsäädännöllä ja jätelaille ja -asetuksella sekä näiden nojalla annetuilla valtioneuvoston päätöksillä.

Alueelliset ympäristökeskukset pitävät yllä jätetiedostoa, johon merkitään mm. jätteen ammattimaisesta kuljettamisesta huolehtivat yritykset. Kuljetusyrittäjän, jonka kanssa tehdään sopimus, tulee olla alueellisen ympäristökeskuksen jätetiedostoon merkitty.

5.4 Urakkaan kuuluvat tehtävät ja palvelun taso

Urakkaan kuuluviksi sovittujen jätteiden kuljetuksen lisäksi on urakka-asiakirjoissa syytä sopia myös eräistä yksittäisistä tehtävistä ja niiden sisällyttämisestä urakkaan. Tällaisia ovat esimerkiksi:

- keräysvälineiden vieressä olevan, kuljetukseen soveltuvan satunnaisen irtojätteen kuljettaminen, ei kuitenkaan huonekalujen, kodinkoneiden tai muun kuljetukseen soveltumattoman jätteen kuljetus

Mikäli astiassa on toistuvasti sinne kuulumatonta jätettä (esimerkiksi biojäteastiassa muovipusseja yms.) eikä kuormausta voida suorittaa, ilmoitetaan siitä tilaajalle, joka ryhtyy toimenpiteisiin.

- tyhjennettyjen keräilyvälineiden palauttaminen määritellyille

paikoille ja jätetilojen ovien sulkeminen tyhjennyksen jälkeen

- uuden jättesäkin paikalleen pano tai jättäminen telineen kannen alle viikattuna ja säkkitelineen kannen ja oven sulkeminen

- noudon ja kuormauksen yhteydessä pudonneiden roskien poistaminen ja jätteen haltijasta johtuvista ongelmista ilmoittaminen tilaajalle

- keräysvälineen sisällön tarkistaminen ja keräysvälineeseen kuulumattomasta jätteestä ilmoittaminen

- avainten luovuttaminen ja säilyttäminen.

Mikäli keräyspaikat ovat lukittuja, hankkii tilaaja niihin pääsemiseksi tarpeelliset avaimet ja luovuttaa ne urakoitsijan käyttöön.

Sopimuksen piiriin voidaan sisällyttää kuuluvaksi myös muita tehtäviä. Tällaisia ovat esimerkiksi reittisuunnittelu, ajolistojen laadinta ja ylläpito, asiakaspalvelun

hoitaminen, asiakasrekisterin ylläpito yhdessä tilaajan kanssa, tiedottaminen ja mahdollisesti myös keräysvälineiden vuokraus- ja myyntitoiminta.

Tilaajalta saamiensa tietojen ja mahdollisen alustavan reittisuunnitelman (johon on kirjattu tilaajan esittämät ajoreittejä tai tyhjennyspäiviä koskevat toivomukset) perusteella laaditaan yksityiskohtaisempi reittisuunnitelma, jonka tilaaja hyväksyy. Reittisuunnitelman laatijasta sovitaan erikseen (sen voi laatia joko urakoitsija tai tilaaja, yleisimmin urakoitsija).

Laskutuksen hoitamisesta on syytä tehdä erillinen sopimus, mikäli halutaan, että urakoitsija laskuttaa jätemaksut kunnan puolesta. On tarkoituksenmukaista, että jätteenhaltija maksaa tällöinkin kunnan hyväksymään maksuunpanoluetteloon perustuvat kunnalle kuuluvat maksut suoraan kunnan tilille. Urakoitsija toimi siis tavallaan vain postikonttorina.

Sovittaessa laskutuksen hoitamisesta on syytä yksilöidä, montako muistutuslaskua laskuttaja lähettää ennen kuin ryhdytään varsinaisiin perintätoimiin ja missä vaiheessa perintätoimiin ryhdytään. Kts. luku 6 Laskuttaminen.

Urakkaan voidaan sisällyttää myös astioiden pesu, vaikka astioiden kunnossapitovelvollisuudesta säädetäänkin tarkemmin jätehuoltomääräyksissä. Urakoitsija on velvollinen ilmoittamaan etukäteen kiinteistön omistajalle astioiden pesuajankohdan. Kiinteistönhaltijoilla pitää olla mahdollisuus pestä astiat myös itse. Tarvittaessa urakoitsijan pitää pestä astiat myös kiinteistönomistajien tilauksesta ylimääräisiä pesuja koskevaan hintaan.

5.5 Kuljetuskalusto

Myös kuljetuskalustoa koskevat vaatimukset on syytä esittää urakkasopimuksessa.

Vrt. Jäteasetus § 7 "Jätteiden kuormaus ja kuljetus on järjestettävä siten, että niistä aiheutuva melu ja muu häiriö ympäristölle jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Jätteet on kuljetettava umpikorisessa kuljetusvälineessä taikka kuljetusvälineessä olevassa pakkauksessa. Jätteet voidaan kuljettaa myös muulla tavoin, jos voidaan varmistua siitä, ettei jätteitä pääse ympäristöön kuormauksen tai kuljetuksen aikana."

Kuljetuskalustosta on tarpeen tietää mm. niiden kuormautapa, merkki, ikä akselien lukumäärä ja kantavuus. Myös varikkopalveluilla saattaa olla urakan kannalta merkitystä. Tarjouspyynnössä voidaan tiedustella myös varikon sijaintia, auton liikkeellelähtöpaikkaa, huoltopalvelujen sijaintia ja autojen säilytyspaikkaa sekä varmistusjärjestelmää kalustonrikkoutumista pausten varalta.

5.6 Keräysvälineet

Sopimusalueella hyväksytään käytettäväksi jätehuoltomääräyksissä mainittuja keräysvälineitä urakkatarjouspyynnössä mahdollisesti tarkemmin rajatulla tavalla. Sovitaan myös

- kuka hankkii tarvittavat jätessäkit ja muut keräysvälineet sekä millaisia säkkien on oltava materiaailtaan

- urakoitsijan omistamien keräysvälineiden merkitsemisestä, kunnosta huolehtimisesta ja tarpeellisesta uusimisesta ja korjauksesta

- keräysvälineissä havaituista puutteista tai epäkohdista ilmoittamisesta
- keräysvälineiden lukumäärän tai tyyppin poikkeamisesta ajolistassa esitetystä.

Keskitetty jätesäkkien hankinta lienee kaikkien osapuolten kannalta edullisinta. Muut keräysvälineet jätteenhaltijoiden tulee voida joko ostaa itse tai vuokrata. Keräysvälineiden myyntiä voivat harrastaa kauppa- ja palvelusektoreiden lisäksi harrastaa myös kunta tai urakoitsija. Mikäli urakkaan on tarkoitus sisällyttää keräysastioiden myynti- tai vuokraustoimintaa, on sekin syytä selkeästi urakka-asiakirjoissa todeta.

Kuntien jätehuoltomääräyksissä on yleensä määrätty, kenen tehtävänä on huolehtia keräysvälineen huollosta, kunnossapidosta ja puhdistamisesta.

5.7 Jätteiden toimittaminen käsittelypaikoille

Tarjouspyyntöasiakirjoissa tulee määritellä, mille jätteenkäsittelypaikoille jätteet tulee toimittaa ja sallitaanko urakoitsijan omien siirtokuormausasemien käyttö.

Kuntien väliseen yhteistoimintaan liittyen on jätteitä kuljetettu myös naapurikuntien ylläpitäville kaatopaikoille. Naapurikunnilla ei ole velvollisuutta ottaa vastaan vieraan kunnan jätteitä, mutta niiden vastaanottamisesta voidaan sopia. Tällöin on syytä sopia myös siitä, millä hinnoilla, miten toimitettuna ja miten laskutettuna jätteet otetaan vastaan.

Valvonta on suorastaan mahdotonta silloin, kun kuljetusyrittäjä toimittaa eri kuntien alueelta samaan kuormaan alueellisista keräyspisteistä ja sopimusperusteisilta kiinteistöiltä kerätyjä jätteitä. Tällaista tulisi välttää varsinkin silloin kun jätteiden toimittaminen vaihtoehtoisille, erilaisia maksuja periville kaatopaikoille on mahdollista.

5.8 Urakkakorvauksen suorittaminen

Kun on kyse kunnan järjestämästä jätteenkuljetuksesta, maksetaan kuljetusurakasta ja siihen liittyvistä muista sovitusta asioista (esim. astioiden hankinnasta ja huollosta, neuvonnasta, hyötyjätteiden keräyksestä, laskutuksen hoitamisesta) urakoitsijalle sovittu korvaus. Urakkakorvausta ei ole syytä sopia maksettavaksi niin, että urakoitsija perii sen suoraan kiinteistöiltä maksuina omalle tililleen. Myöskään maksujen maksamatta jättämisestä aiheutuneiden luottotappioiden korvaamista ei tulisi kytkeä urakkakorvauksen maksamiseen.

Urakkakorvauksesta sovittaessa on syytä yksikköhintojen ja muiden hinnoitteluperusteiden lisäksi sopia myös korvauksen suorittamistavasta, maksamisajankohdista ja maksuehdoista, korvausten maksamisperusteena ja jätemaksulaskujen määräämisessä käytettävien ajolistojen hyväksymisestä ja korvauksen tarkistamisesta sekä viivästyskoron maksamisesta. Yksikköhinnat ja muut urakan korvauserusteet on syytä esittää sopimuksen liitteellä.

5.9 Muutokset ja tarkistukset

On tärkeää sopia myös ennakoituun työhön tulevien muutosten seurauksista, tekemättä jääneiden töiden aikataulusta, niistä aiheutuneiden korvausten maksamisesta ja ylimääräisten kustannusten perimisestä.

Urakkasuoritteen laajuuteen ja työmäärään olennaisesti vaikuttavien tekijöiden (tyhjennystiheyksien, käsittelypaikkojen sijainnin tai jätemäärien) olennaisesti muuttuessa kummallakin osapuolella on oikeus vaatia yksikköhintojen tarkistusta

Urakkasuorituksen kustannusten olennaisesti muuttuessa sopimuskauden aikana on sekä tilaajalla että urakoitsijalla oikeus vaatia yksikköhintojen tarkistamista kunkin kalenterivuoden alusta. On syytä sopia, milloin aikaisintaan yksikköhintoihin voidaan tehdä kustannuskehityksestä johtuvia muutoksia.

Jätteen haltijan syystä aiheutuvista ylimääräisistä tyhjennyksistä aiheutuvien ylimääräisten kustannusten laskuttamisesta tilaajalta sovitaan erikseen.

Vuotuisten kustannusten olennaisiksi muutoksiksi katsotaan yli 5%:n muutokset. Vuotuisten kustannusten muutoksia arvioitaessa voidaan tukeutua esimerkiksi jätteenkuljetuksen tyyppiajoneuvojen kustannusindekseihin.

Tarkistusvaatimus on tehtävä, mikäli mahdollista lokakuun loppuun mennessä ja neuvottelut käytävä marraskuun loppuun mennessä.

5.10 Jättemaksujen laskutuksen hoitaminen

Sopimukseen kirjataan, miten jättemaksujen laskutus hoidetaan ja mitkä ovat laskutusjaksot. Laskutus voidaan sopia hoidettavaksi esimerkiksi seuraavien vaihtoehtojen mukaisella tavalla:

Tilaaaja (kunta) laskuttaa jätteenhaltijalta kuljetus- ja käsittelymaksut ja muut mahdolliset palvelumaksut (keräysvälinevuokra, pesu) arvonlisäveroineen hyväksytyjen ajolistojen ja voimassa olevien taksojen perusteella.

Urakoitsija hoitaa arvonlisäverollisten kunnan taksan mukaisten, tilaajan hyväksymään ja ajolistojen perusteella tehtyyn maksuunpanoluetteloon perustuvien maksujen laskuttamisen kunnan puolesta. Jätteenhaltija maksaa maksut suoraan tilaajan tilille. Urakoitsija huolehtii laskujen lähettämisestä ja lähettää myös maksamattomista laskuista kaksi huomautuslaskua. Sen jälkeen urakoitsija toimittaa tilaajalle maksamattomista laskuista perintäluettelon perintätoimenpiteitä varten.

Kunnan jättemaksutaksan mukainen jätemaksu, joka voi muodostua yhdestä tai useasta maksusta, suoritetaan pääsääntöisesti kunnalle, mutta kunta voi myös määrätä, että maksu suoritetaan kunnan lukuun toimivalle yhteisölle tai yrittäjälle. Kunnan lukuun toimiva yhteisö tai yrittäjä voi olla toinen kunta, kuntayhtymä, jätehuollon järjestämisestä yhteistyönä huolehtiva yhtiö tai kunnan järjestämästä jätteenkuljetuksesta huolehtiva kuljetusyrittäjä. Kunta ei voi määrätä jätemaksua suoritettavaksi sopimusperusteista jätteenkuljetusta suorittavalle yrittäjälle, koska yrittäjä ei toimi kunnan lukuun vaan jätteenhaltijoiden lukuun.

Jätteenkäsittelymaksun kunta voi laskuttaa kiinteistöltä keräysvälinekohtaisina maksuina tai sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen kyseessä ollessa laskuttamalla sen suoraan jätteitä tuovilta kuljetusyrittäjiltä sen jätemäärän perusteella, jonka ne tuovat kaatopaikalle. Kunnan urakoitsijalta ei voida periä käsittelymaksua jätteitä käsittelyyn tuotaessa vaan maksu on määrättävä alkuperäiselle jätteen haltijalle.

Yleensä kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunta laskuttaa jätteenhaltijalta kaikki jätemaksut (kuljetus- ja käsittelymaksut ja muut mahdolliset palvelumaksut) arvonlisäveroineen hyväksytyjen ajolistojen ja voimassa olevien taksojen perusteella.

Kuljetus- ja käsittely-maksut voidaan periä yhdellä laskulla erittelemättöminä tai eriteltyinä, mieluiten kuitenkin eriteltyinä.

Kunnan jätemaksun maksuunpanosta päättävä viranomaisen hyväksyy maksuunpanoluettelon, jonka perusteella laaditaan asiakkaille lähetettävät laskut, joita jätelaissa kutsutaan maksulipuiksi. Kunnan viranomaisen tehtävänä on hyväksyä maksuunpanoluettelo myös silloin kun käytännön laskutus on annettu jonkun muun hoidettavaksi.

Kun on sovittu, että yrittäjä hoitaa jätemaksujen laskuttamisen kunnan puolesta, on tarkoituksenmukaista, että jätteenhaltija maksaa tällöinkin kunnan hyväksymään, ajolistojen perusteella tehtyyn maksuunpanoluetteloon perustuvat kunnalle kuuluvat maksut ml kuljetusmaksut urakoitsijan postittamien laskujen mukaisina *suoraan kunnan tilille*.

Kuljetusurakasta ja siihen mahdollisesti liittyvästä laskutustyöstä maksetaan urakoitsijalle sovittu urakkakorvaus. *Urakkakorvausta ei ole syytä sopia maksettavaksi niin, että urakoitsija perii sen maksuina suoraan kiinteistöiltä vaan kunnan on syytä aina olla urakkakorvauksen maksajana.*

Mikäli sama kuljetusyrittäjä toimii saman kunnan alueella sopimusperusteisena yrittäjänä ja haja-asutusalueiden jätteenkuljetuksessa kunnan urakoitsijana, on käytännössä mahdotonta eritellä kunnan järjestämässä kuljetuksessa ja toisaalta sopimusperusteisessa järjestelmässä kerättyjen jätteiden osuuksia. Olisikin suotavaa, että kunta hoitaisi kunnan taksassa mainittujen jätemaksujen laskutuksen varsinkin silloin kun kunnassa on molempia kuljetusjärjestelmiä eikä antaisi laskutusta urakoitsijan hoidettavaksi.

Jätemaksuja on jätetty eräillä alueilla maksamatta. Niiden perinnästä on aiheutunut paljon lisätyötä ja kustannuksia sekä kunnille että yrittäjille. Perimiskulut ovat helposti kohonneet suuremmiksi kuin perittävät maksut. Tästä johtuen maksuja onkin jätetty maksamatta luottaen siihen, ettei niitä peritäkään. Mikäli maksuja ei peritä, seuraa siitä helposti maksujen maksamatta jättämisen yleistymistä ja järjestelmä riistäytyy käsistä. Tästä syystä maksamattomien laskujen perintä tulisikin hoitaa kustannuksista ja hankaluuksista huolimatta. Kunnan jätemaksutaksan mukaiset maksut ovat julkisoikeudellisia maksuja ja ne voidaan periä ulosottoteitse ilman eri tuomiota kuten verotkin.

Vaikka kiinteistön jätemaksut olisikin jätetty maksamatta, on kunta vastuussa siitä, että jätteenkuljetus toimii järjestetyn jätteenkuljetuksen alueella.

Useimmiten jätemaksujen laskutusväli on 2 - 4 kk. Eräitä maksuja laskutetaan kuitenkin vain kerran vuodessa. Yleisimmin jätemaksut laskutetaan jälkikäteen.

5.11 Ajolistat

Keräysvälineiden tyhjennys suoritetaan hyväksytyyn reittisuunnitelman ja ajolistan perusteella. Keräysvälineiden tyhjennyksiä koskevat tiedot merkitään kullakin tyhjennyskierröksellä täydennettävään ajolistaan, jonka tietojen perusteella laaditaan mm. kiinteistöjen jätemaksulaskut ja maksetaan urakkakorvaus.

Ajolista on syytä esittää tilaajan hyväksyttäväksi heti laskutuskauden päätyttyä.

5.12 Vakuus

Vakuuden suuruus voidaan määrätä markkamääräisenä siten, että se on isoissa urakoissa suhteessa pienempi kuin pienissä urakoissa kuitenkin vähintään 1/2 vuoden urakkasummaa vastaava summa.

Vakuuden merkitys on suuri erityisesti niissä tilanteissa, joissa kuljetusyrittäjä ei jostakin syystä pystykään kuljettamaan jätteitä urakkasopimuksessa edellytetyllä tavalla ja kunta joutuu järjestämään kuljetukset tilapäisesti mahdollisesti nopeallakin aikataululla.

5.13 Sopimuksen purkaminen

Suoritusten, joiden korjaamisesta on annettu kehoitus, korjaamisen kohtuullisena aikana voidaan pitää kahta viikkoa.

Kts. YSE 21§

5.14 Erimielisyyksien ratkaisu

Elleivät osapuolet pääse yksimielisyyteen 12.3 ja 12.4 mainituista asioista, voidaan pyytää erillisen sovitteluelimen lausunto. Sovitteluelimeen nimeävät edustajansa Suomen Kuntaliitto ja YYL. Ellei asiasta päästä tällöinkään yksimielisyyteen, sopimus on puolin ja toisin irtisanottavissa kesken sopimuskauden kuuden kuukauden irtisanomisaikaa noudattaen.

Viimekädessä erimielisyydet ratkaisee paikallinen käräjäoikeus.

14.1.2002